

De eeuwige strijd tussen man en vrouw

Door Eric Korsten

Zijn we trouw aan onszelf of proberen we te voldoen aan een droom waarin we nobeler, heldhafter en minder egoïstisch zijn? In Na de zondeval stelt Arthur Miller een man centraal die het (on)geluk had met een vrouw als Marilyn Monroe van het paradijs te mogen proeven om er vervolgens onherroepelijk uit te worden gegooid. Actrice Tamar van den Dop licht de doopceel.

‘Happy birthday, dear president ... happy birthday to you’. Ze zong het zwoel, koket, wulps bijna, Marilyn Monroe, en nog wel ten overstaan van een afgeladen Madison Square Garden in Manhattan, met op de eerste rij de toenmalige First Lady. Seks-bom Monroe zong het vol overgave in 1962 ter ere van de vijfenveertigste verjaardag van de later vermoorde Amerikaanse president John F. Kennedy.

Monroe blijft fascineren. Het is in augustus van dit jaar vijftig jaar geleden dat Marilyn Monroe, pseudoniem van Norma Jeane Mortenson met als kerkelijke doopnaam Norma Jeane Baker, stierf. Als eerbetoon of herdenking van dat feit worden her en der producties uitgebracht. Onder meer De Nederlandse Opera brengt in juni de wereldpremière uit van ‘Waiting for Miss Monroe’ op muziek van Robin de Raaff.

Toneelgroep Amsterdam gooit het over een andere boeg door te kiezen voor het niet overdreven vaak gespeelde stuk ‘After the fall’ van Arthur Miller. Nobelprijswinnaar Miller, vooral bekend van ‘Dood van een handelsreiziger’, rekt in ‘Na de zondeval’, zoals het stuk in goed Nederlands heet, af met de dood, in 1962, van zijn toenmalige ex-echtgenote Marilyn Monroe en een aantal andere bepalende gebeurtenissen in zijn leven. Hun stormachtige relatie was zijn belangrijkste inspiratiebron. “Het is weliswaar zijn minst bekende stuk”, zegt actrice Tamar van den Dop, die in de voorstelling de rol van Holga speelt. “Maar ik vind het een erg boeiend stuk omdat Miller het niet alleen heeft over zijn eigen huwelijksbesognes, maar in het stuk ook de destijds heersende tijdgeest beschrijft. Het was de tijd van de van overheidswege aangestelde communistenjager McCarthy. Die komt in Na de zondeval ter sprake, evenals trouwens in Millers stuk The Cruci-

ble, ook omdat Miller zelf op een gegeven moment werd beschuldigd van ‘on-Amerikaanse activiteiten’. Daarmee is ook meteen een brug geslagen naar de huidige tijd, naar onze samenleving, waarin irrationele angst voor

de islam wat mij betreft al te vaak de kop opsteekt, terwijl een open vizier juist nu nodig is”.

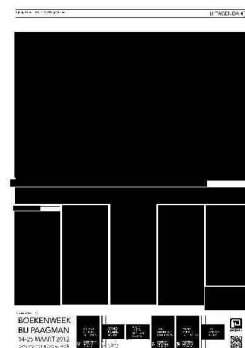
In Na de zondeval werpt Miller de vraag op hoe wij moreel kunnen overleven en hij knoopt daar de eeuwige strijd tussen man en vrouw aan vast. Maar Miller verwerkte ook de economische crisis van de jaren dertig en zelfs de holocaust in zijn meest autobiografische stuk, waarin als in een psychotrip aan Millers alter ego Quinten (Fedja van Huêt) onder meer diens ouders en eerste vrouw (Marieke Heebink) voorbijtrekken. “Holga is fotografe en na de dood van zijn tweede vrouw Maggie (lees: Monroe, gespeeld door Karina Smulders) overweegt Quinten met haar te trouwen”, zegt Van den Dop. “Maar hij weet niet of hij opnieuw een hartstochtelijke liefde kan opbouwen. Hij twijfelt niet alleen aan zichzelf en aan de liefde, maar ook omdat in Holga’s familie enkele officieren werkzaam zijn, een beroepsgroep die hij hartgrondig verafschuwt”.

“Het lastige aan deze rol”, zegt Van den Dop, “is dat hij in wezen klein is in het aantal speelminuten, maar toch erg belangrijk voor het stuk. Juist door die beperkte tijd dat ik op het toneel sta, moet alles meteen honderd procent kloppen wat ik doe. Dat is erg spannend: ik krijg immers geen kans om een eventuele hapering of kleuring die ik speel in een later stadium te herstellen”.

Naast Na de zondeval bij Toneelgroep Amsterdam is Van den Dop momenteel te zien in Midzomernachtsdroom bij het Nationale Toneel. Daarin vervangt zij voor de resterende speelbeurten in dit seizoen de door een blessure geplaagde actrice Ariane Schluter. “Zij had het zelf voorgesteld aan de regisseur van het stuk, Theu Boermans, met wie ik de laatste jaren een aantal malen heb samengewerkt, onder meer in de voorstelling Olie. Ik kreeg precies twee dagen om de rol van Amazonekoningin Hippolyta in te studeren. Daarna moest ik meteen het diepe in en voor een volle bak in Leeuwarden spelen. Gelukkig ging het allemaal goed en voelde ik me met open armen ontvangen bij mijn medespelers en bij het publiek”. Maar Van den Dop neemt nog meer hooi op de vork. Vanaf eind maart speelt ze in ‘Schuldeisers’, een, zoals dat heet, tragikomische eenakter over de pijn van het huwelijk, geschreven door August Strindberg en te regisseren door Boermans. “En dan te bedenken dat een aanvraag voor een film die ik wil maken is gehonoreerd”, vervolgt de actrice die haar bekendheid met de tv-serie Zwarte Sneeuw, maar recentelijk ook in Emilia Galotti bij

het Nationale Toneel schitterde. “Al jarenlang doe ik een aanvraag bij het Filmfonds, en nu is die eindelijk gehonoreerd, en we hebben ook al geld uit België toegezegd gekregen. Dat betekent dat ik deze zomer flink aan de bak moet. De financiering is nog niet geheel rond, en daarom nodig ik graag iedereen uit om een bezoek te brengen aan de website EU1, dat is een platform waar mensen een financieel aandeel kunnen nemen in de film”.

Na de zondeval, Toneelgroep Amsterdam, vrijdag 16 maart, Koninklijke Schouwburg, www.toneelgroepamsterdam.nl en www.ks.nl. Telefonisch kaarten bestellen: 0900-3456789.

Tamar van den Dop: 'Holga is fotografe en na de dood van zijn tweede vrouw Maggie overweegt Quinten met haar te trouwen'. ► Foto: Jan Versweyveld